

Autorka przedstawia wydaną niedawno przez Polską Akademię Umiejętności książkę: Patrycja Gąsiorowska, *Konwent klarysek krakowskich do końca XVIII wieku. Studium prozopograficzne*, Kraków 2015. (Rozprawy Wydziału Historyczno-Filozoficznego PAU, Ogólnego zbioru tom 113). (Red.)

Klaryski w Krakowie

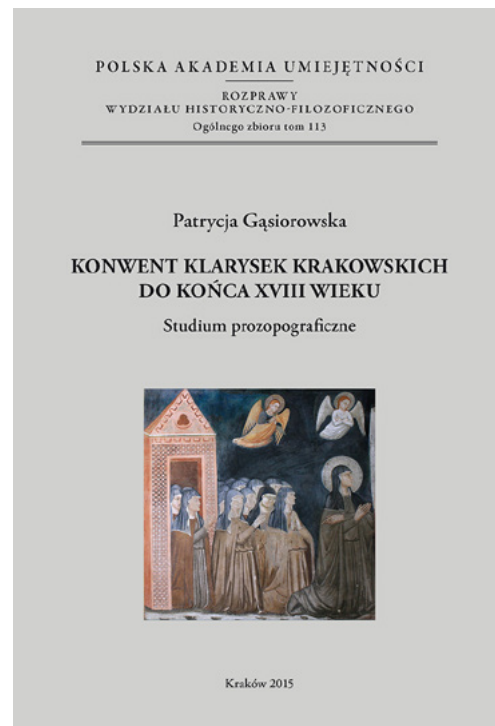
Książka *Konwent klarysek krakowskich do końca XVIII wieku. Studium prozopograficzne* stanowi prozopograficzne studium nad pierwszym konwentem klarysek na ziemiach polskich, powstałym w połowie XIII wieku z fundacji bł. Salomei i jej brata, księcia krakowsko-sandomierskiego Bolesława Wstydliwego. Badania zostały oparte na rękopiśmiennym materiale źródłowym, pochodzącym głównie z archiwów klasztoru Klarysek i Kurii Metropolitalnej w Krakowie oraz innych archiwów i bibliotek polskich, a także na drukowanych edycjach niektórych źródeł. Głównym celem studiów nad konwentem klarysek było ukazanie na przestrzeni sześciu wieków (wiek XIII–XVIII) dziejów wspólnoty kobiet, żyjących w jednym klasztorze, według przepisów reguły zakonnej i realizujących złożone Bogu śluby.

Książka składa się z dwóch części. Część pierwsza jest podzielona na pięć rozdziałów. Rozdział pierwszy przedstawia dzieje klasztoru od momentu jego fundacji w Zawichoście, następnie przeniesienie się sióstr przed rokiem 1260 do Skały pod Krakowem, a przed rokiem 1316 do Krakowa. Pod koniec XVI wieku klasztor został zreformowany w duchu postanowień soboru trydenckiego przez biskupa krakowskiego, kardynała Jerzego Radziwiła i przeszedł spod jurysdykcji franciszkanów pod obediencję biskupów krakowskich, pod którą pozostaje do chwili obecnej. Funkcjonowanie konwentu było oparte na regule, nadanej zakonowi w 1263 roku, a także przywilejach kardynałów protektorów zakonu oraz ministrów prowincjalnych franciszkanów, a od XVI wieku zaleceniach powizytacyjnych biskupów. Podstawę jego materialnej egzystencji stanowiły majątki ziemskie i dochody uzyskane z nadań książęcych, natomiast w XVII–XVIII wieku dodatkowo sumy kapitałowe lokowane na dobrach ziemskich. Siostry przyjmowały też dziewczęta na wychowanie oraz szyły i naprawiały szaty liturgiczne.

Rozdział drugi omawia liczebność zgromadzenia, długość życia i staż zakonny poszczególnych sióstr, geografię ich rekrutacji oraz pochodzenie społeczne zakonnice. Klaryski krakowskie były jednym z najliczniejszych klasztorów żeńskich na ziemiach polskich. Średnio w jednym pokoleniu przebywało w nim 30–40 zakonnice, ale były okresy, że ich liczba dochodziła do ponad 80. Średnia długość życia sióstr wynosiła 35–40 lat. Zakonnice rekrutowały się głównie z małopolskiej szlachty i możnowładztwa oraz patrycjatu Krakowa i innych miast. Było wśród nich także kilka cudzoziemek, głównie Włoszki i Niemki, których rodziny uległy polonizacji.

W rozdziale trzecim ukazano formację zakonną klarysek i życie w klasztorze, sposób przyjęcia kandydatek do klasztoru i realizację złożonych przez zakonnice ślubów czystości, ubóstwa, posłuszeństwa i zachowywania klauzury, opisano także przebieg liturgii i modlitw chórowych, duchowość zakonnice, a także zajęcia mniszek i ich życie codzienne.

Rozdział czwarty poświęcono omówieniu urzędu przełożonej konwentu, czyli ksieni, opisano w nim formalny i liturgiczny przebieg jej elekcji, prawa i zakres obowiązków (dbanie o duchowe i materialne potrzeby zakonnice, służby i wychowanek, troska o klasztorne dobra) oraz ograniczenia jej władzy na rzecz zwierzchników konwentu. W rozdziale piątym zaprezentowano hierarchię pozostałych urzędów klasztornych, ich kształtowanie się, jako wyraz potrzeb wspólnoty, oraz scharakteryzowano obowiązki i rodzaje prac wykonywanych przez sprawujące je zakonnice.

Druga część książki została zamieszczona na dołączonej do niej płytce CD. Zawiera ona odtworzony na podstawie źródeł spis klarysek krakowskich od XIII do początku XIX wieku w układzie chronologicznym, będący podstawą wszelkich dokonanych analiz i wyciągniętych stąd wniosków, oraz cztery *Aneksy*: listę księń, spis duchownych pełniących duszpasterską posługę w klasztorze, spis ekonomów, plenipotentów i służby oraz listę wychowanek klarysek.

Klaryski krakowskie były mocno związane z Krakowem, w którym mieszkały, i społeczeństwem, którego losy dzieliły. Zawsze starały się materialnie i duchowo wspierać ludzi, wśród których przyszło im żyć, zarówno w dobrych, jak i trudnych czasach. Przez cały omawiany okres reprezentowały wysoki poziom życia religijnego i duchowego.